

Mishnah Terumot, chapter 11

משנה תְּרוּמוֹת פֶּרֶק י"א

(1) A person must not place a cake of pressed figs or dried figs [of *terumah*] into fish brine, since it spoils them [i.e., after they absorbed the brine, they are squeezed for the juice, and the figs are thrown away, thus wilfully destroying *terumah*], but one may place wine [of *terumah*] into fish brine [to remove its smell, since the wine

also adds flavor to the brine, it is not considered destruction of *terumah*]. One may not perfume the oil [of *terumah*, with spices of non-sacred produce, since the oil of *terumah* is thus absorbed by the spices and wasted when later discarded; furthermore, the oil is rendered unfit for food and can be used only for anointing, thus causing damage to *terumah*], but it [wine of *terumah*] may be made into honeyed wine [i.e., mixed with water, honey, and spice since one drinks the wine as well as the spices]. Wine of *terumah* may not be boiled, because this decreases it [and *terumah* must not suffer damage either by reduction in quantity, or by making it fit for fewer people to drink, since boiled wine is not agreeable to many people]. Rabbi Yehudah permits, because this improves it [unboiled wine may taste better, but turns sour more quickly than boiled wine].

(2) [If a non-priest drank] honey of dates, wine of apples [i.e., cider], vinegar from winter grapes, and all other varieties of fruit juice of *terumah* [except wine and oil]: Rabbi Eliezer obligates him to repay their value and a fifth [as in all cases

רבנו עובדיה מברטנורא

א אין נותנין דבילה וגרוגרות. של תרומה: לתוך המורייס. שומן של דגים: מפני שהוא מאבדן. שכן דרך דבילה וגרוגרות הנתונים במורייס לסחטן ולהוציא את מימיהן ואחר כך משליכן: אבל נותנין את היין למורייס. רגילין היו לתת יין למורייס שלא היה בו שמנונית כל כך כדי למתקן ולתת טעם, הלכך מותר ליתן יין של תרומה לתוכו, ולא אמרינן לעבורי וזהמא בלבד הוא נותן את היין והוא כמאבדו: אין מופטמין את השמן. של תרומה בעיקרי בשמים, שכולעים את השמן ואזיל לאיבוד, אי נמי דלא חזי השמן לאכילה כשהוא מפורטם: יינומלים. נותנים לתוך היין דבש ופלפלין: ממעיעטו. שמתחסר ומתמעט על ידי הבישול. ואית דמפרשי, שממעיעטו משותיו, שאין בני אדם רגילין לשתות יין מבושל כמו חי: מפני שהוא משביחו. ומתקיים יותר. ואין הלכה כר' יהודה: ב שתוניות. ענבים שאינם מתבשלים עד ימות הסתיו ורגילים לעשות מהן חומץ: ושאר כל מי פירות. חוץ מיין

of a non-priest eating *terumah*], but Rabbi Yehoshua exempts [from the fifth; he does not regard these as liquid of *terumah*, but merely something that comes forth from the fruit]. Rabbi Eliezer declares [these] susceptible to defilement as liquids [see Leviticus 11:34,38]. But Rabbi Yehoshua says, The Sages have not enumerated **seven** liquids [water, dew, wine, oil, honey, milk, and blood] as those that count spices [who are imprecise in their counting], but rather have expressly stated: **Seven** liquids are susceptible to defilement [and make things susceptible to defilement], while all other liquids are pure [and do not make things susceptible].

(3) A person may not make dates [of *terumah*] into honey, apples into wine, winter grapes into vinegar, or change from their natural state any [other] kind of fruit that is *terumah* or *ma'aser sheni*, with the sole exception of olives and grapes [since the Torah states: "The choice of oil and the choice of wine" (Numbers 18:12), regarding their liability to *terumah* and *ma'aser*]. One does not receive forty [lashes; in practice, thirty-nine] on account of [drinking fruit juice from] *orlah*, except for those produced from olives and grapes. Liquids may not be brought as firstfruits, except those produced from olives and grapes, and no fruit juice causes susceptibility to defilement as liquids except those produced

רבנו עובדיה מברטנורא

ושמן: **מחייב קרן וחומש**. לזר האוכלן בשוגג דחשיב להו משקה תרומה ממש: **ורבי יהושע פוטר**. מחומש. אבל קרן חייב, ולכתחילה אסורה לזרים: **מטמא משום משקה**. טמאים, ומטמאים, ומכשירים זרעים לקבל טומאה, כשאר משקים, דכתיב (ויקרא י"א) אשר יבא עליו מים יטמא וכל משקה אשר ישתה: **כמוני פטמין**. כפטם הזה שמונה צרורות בשמים שלו שלא בדקדוק וחזור ומוסיף עליהם, אבל חכמים בדקדוק מנו שבעה משקים, שאלו בלבד טמאים ומטמאים ומכשירים הזרעים לקבל טומאה ואין להוסיף עליהם. ושבעה משקים שמנו חכמים הם מים, טל, יין, שמן, דבש דבורים, חלב, דם, והלכה כר' יהושע: **ג אין עושין תמרים דבש**. אם הם של תרומה או של מעשר שני, שהתמרים אוכל והדבש משקה, ואין מחזירים האוכל משקה: **אלא בזיתים וענבים בלבד**. דבפירוש אמרה תורה בהם (במדבר י"ח) כל חלב יצהר וכל חלב תירוש: **אין סופגין את הארבעים משום ערלה**. פירות של ערלה שסחטן והוציא מהן מקה אין לוקה מן התורה השותה אותו משקה אלא בזיתים וענבים בלבד: **ואין מביאים ביכורים משקין**. דכתיב (דברים כ"ו) את ראשית פרי האדמה, פרי אתה

וחמש. ורבי יהושע פוטר. ורבי אליעזר מטמא משום משקה. אמר רבי יהושע, לא מנו חכמים שבעה משקין כמוני פטמין, אלא אמרו, שבעה משקין טמאים, ושאר כל המשקין טהורין: **ג אין עושין תמרים דבש, ולא תפוחים יין, ולא סתוניות חמץ, ושאר כל הפרות אין משנין אותם מבריתן בתרומה ובמעשר שני, אלא זיתים וענבים בלבד**. אין סופגין הארבעים משום ערלה, אלא על הוציא מן הזיתים ומן הענבים. ואין מביאין בכורים משקין, אלא הוציא מן הזיתים ומן הענבים. ואינו מטמא משום משקה, אלא

of olives and grapes. No fruit juice is brought on the altar, except those produced from olives and grapes.

(4) The stems of fresh figs and dried figs, *kalisim* [a type of fig], and carobs of *terumah* are forbidden to non-priests [being regarded as part of the fruit].

(5) [Edible] kernels of *terumah* are forbidden [to be eaten by a non-priest] when in the possession of a priest, but are permitted when he casts them

away. Similarly, the bones of holy offerings [that contain marrow and can still be enjoyed] are forbidden when [the priest has them] in his possession, but are permitted when he casts them away [thus demonstrating that he has no further use for them]. Coarse bran is permitted [since it is almost useless as food], but fine bran is forbidden if it is of new wheat [when some flour adheres to the bran], and permitted, if it is of old wheat. A person may adopt with *terumah* the usual practice followed with non-sacred produce [extracting from *terumah* also the fine flour and casting away the coarse bran, without fearing that he is wasting *terumah*]. If a person sifts a *kav* or two from a *seah* [which equal 6 *kavim*, in order to obtain fine flour, and he would then normally discard the rest], he must

רבנו עובדיה מברטנורא

מביא ואי אתה מביא משקה: אלא היוצא מן הזיתים ומן הענבים. דגמר ביכורים מתרומה: ואין מקריבים על גבי המזבח. אלא שמן למנחות ויין לנסכים: ד עוקצי תאנים. שבהם תאנים מחוברים לאילן: הכליטין. רמב"ם פירש שהם מין ממיני התאנים: ה גרעיני תרומה. גרעינים שנמצאו בתוך פירות של תרומה כשהכהן אוכלם: בזמן שהכהן מכניסן. ודעתו עליהם ולא הפקירן אסורים, ובגן שהן רכין וראויין לאכילה כגון גריני התפוחים והחבושין והאגסים, או שנשאר בהם החלוהית שבני אדם מוצצים אותן כגון גרעיני התמרים וכיוצא בהם, אבל אינם ראויים כלל אפילו הבהן מכניסן הרי אלו מותרים: עצמות הקדשים. בעצמות הראויין קצת לאכילה מיירי כגון ראשי כנפים והסחוסין: המורסן. של תרומה והן סובין הגסין, מותר לזרים: סובין. של חטין חדשות של תרומה, אסורים לזרים, לפי שהחדשות הן לחות ואינם נטחנים היטב ונשאר קמח הרבה מעורב בסובין: ושל ישנות. של חטין ישנות שהן יבשות ונטחנות היטב מותרות שאין קמח מעורב בהן כלל, ועד שלשים יום נקרים חדשות: ונוהג בתרומה. בהוצאת הסובין והמורסן: בדרך ששנוהג בחולין. ואין כאן משום מאבד תרומה כשמשליך מה שאינו ראוי לאכילה: המסלת. שקולט את הטולת כדי לעשות פת נקיה ביותר,

not discard the rest, rather he must deposit it in some hidden place [since some of it is still edible in times of emergency, non-priests may not eat from it, for it is still regarded as edible *terumah*].

(6) If a storeroom was cleaned of wheat of *terumah*, a person need not sit down and collect each grain, rather he may sweep it all up in his usual manner

[with a broom; it does not matter if a few grains of *terumah* are left, because there is no intent of wilfully destroying the *terumah*] and then, he may deposit non-sacred produce in it.

(7) Similarly, if a jar of oil [of *terumah*] is upset, a person need not sit down and scoop it up [with his fingers], rather he deals with it as he would with non-sacred produce.

(8) If a person pours out [wine and oil of *terumah*] from jar to jar, and [after the] three [last] drops drip [after emptying the jar], he may place non-sacred produce in it [regardless of some drops that might still be in the first jar], but if he inclines the jar [on its side, after the dripping of the three drops] and it [the remaining moisture] gathered, it is *terumah*. How much *terumah* of the tithe, of *demai* [i.e., produce concerning which it is questionable whether or not it had been tithed] must there be for him to take it to the priest [regarding *demai* which is impure]?

רבנו עובדיה מברטנורא

ולא בירר מסאה אחת שהיא קבין אלא קב או קבנים: לא ישליך את השאר. שהרי הוא ראוי לאכילה ונמצא מאבד את התרומה: ו מגורה. אוצר שאוגרים תבואה לתוכו: מכבד כדרכו. כדרך שרגילים לכבד האוצרות בעת שמפנים אותן: ז מטפח. מאסף את השמן בטפח שלו, כלומר, מקנחו באצבעותיו: ח המערה. יין או שמן של תרומה מכד לכד, ואחר שעירה כל מה שבתוכו נטפו ממנו שלש טפין, טפה אחר טפה, כדרך הכלים לאחר שעירה כל מה שבתוכו: נותן לתוכה חולין. ואין צריך לקנחה יפה קודם שיתן החולין לתוכה: הרכינה. הטח אותה על צדה, לה חבית שהיה בה תרומה אחר שעירה כל מה שבתוכה, ומיצה היין או השמן שהיה בה ונראה כנוס בתוכה: הרי זו תרומה. ולא אמרינן חולין הן הואיל ועירה כל מה שבתוכה ונטפו ממנה שלש טפין: בתרומת מעשר של דמאי. שהמעשר שלו, ונותן תרומת מעשר לכהן, ואם יש בידו אחד משמונה שבשמינית הלוג צריך להוליכה לכהן, אבל פחות לא. והני מילי בטמא, אבל בטהור אפילו כל שהוא צריך לחזר,

יניחנו במקום המצנע: ו מגורה שפנה ממנה חטי תרומה, אין מחיבין אותו להיות יושב ומלקט אחת אחת, אלא מכבד כדרכו, ונותן לתוכה חלין: ז וכן חבית של שמן שנשפכה, אין מחיבין אותו להיות יושב ומטפח, אלא נוהג בה כדרך שהוא נוהג בחלין: ח המערה מכד לכד ונוטף שלש טפים, נותן לתוכה חלין. הרכינה ומצה, הרי זו תרומה. וכמה תהא בתרומת מעשר של דמאי ויוליכנה

One eighth of an eighth [of a *log*; less than this may be wasted].

(9) Vetches [a species of bean used rarely for human food, and usually for animal fodder; since man may eat of it in time of emergency, *terumah* must be taken from it] of *terumah* may be fed [by the priest] to cattle, beasts, or fowl [if they are his own]. If an

Israelite rented a cow from a priest, he may give it vetches of *terumah* [since the cow belongs to a priest, he may just as well give the vetches to it as to any other priest] to eat, but if a priest rented a cow from an Israelite, though the responsibility of feeding it, is his [since renting does not constitute a sale, and the cow is still the property of the Israelite], he may not feed it with vetches of *terumah*. If an Israelite sets a price of a cow belonging to a priest [i.e., he takes the responsibility to tend it and share in its increased value over the set price, after he has fattened it], he must not feed it with vetches of *terumah* [under this arrangement, the cow actually is now considered the property of the Israelite and not of the priest], but if a priest sets a price of a cow belonging to an Israelite, he may feed it with vetches of *terumah* [since it becomes his own possession].

רבנו עובדיה מברטנורה

בדמאי, אבל בודאי בין טמא בין טהור בין רב בין מעט צריך לחזור אחר כהן: **ט** כרשיני תרומה. עיקרם למאכל בהמה, דאי עיקרם למאכל אדם היה אסור להאכילן לבהמה, ומכל מקום חזו קצת למאכל אדם, דאי לא חזו חזו כלל לאדם לא היו מפרישים עליהם תרומות ומעשרות. דמידי דלא חזו לאדם אין מפרישין עליו תרומות ומעשרות: **מאכילין אותן**. כהנים לבהמתן: **מאכילה כרשיני תרומה**. הואיל וגוף הבהמה לכהן אף על פי שמוזנותיה על ישראל, ואין כאן משום גול, שאם היה רוצה היה נותן התרומה לבעל הפרה, ואנן סהדי דניחא ליה לבעל הפרה שיתן לה כרשיני תרומה כדי שיאכילנה בריוח, והוי באילו וזה בהן כהן והוא מאכילן לבהמתו: **לא יאכילנה כרשיני תרומה**. כיון שגוף הפרה לישראל דכתבי (ויקרא כג) וכהן כי יקנה נפש קנין כספו, ונפש אפילו פש בהמה במשמע, ואמר רחמנא, קנין כספו דכהן ליכול בתרומה, קנין כספו דישראל לא ליכול בתרומה: **ישראל ששם פרה מכהן**. שקיבל פרה מכהן בשומא כפי מה שהיא שוה עכשיו כך וכך דמים ויטפל בה ישראל לפטמה ומה שתשביח על השומא יחלקו הריוח ביניהם לא יאכילנה כרשיני תרומה. שכיון שקיבלה הישראל בשומתה כפי מה שהיא שוה נעשית פרתו של ישראל ואינה אוכלת בתרומה: **וכהן שקיבל פרתו של ישראל**. בשומא בדרך זו: **מאכילה כרשיני תרומה**. מפני שהיא נעשית פרתו של כהן

(10) A person may kindle oil [of *terumah*] that has to be burnt [oil of *terumah* that becomes impure must be burnt] in synagogues, Houses of Study, dark alleys, and for sick people when a priest is nearby [and thus the priest derives benefit from the kindled oil]. If the daughter of an Israelite married to a priest regularly goes to her father's house, her father may kindle [such oil] in her presence. It may also be kindled at a banquet hall [where a priest is present and we do not fear lest the guests will carry the lamp into a room in which no priest is present, for they will not risk soiling the festive garments in which they are attired] but not in a house of mourning [in which festive garments are not worn, lest they carry it to another room where a priest is not present, even if they soil their garments]; these are the words of Rabbi Yehudah. Rabbi Yose says, [It may be kindled] in a house of mourning, but not in the banquet hall [he holds that in a house of mourning, people sit still and we do not fear they would remove the lamp to a room in which no priest is present; in a banquet hall, however, there is much merriment, and this may cause people not to take heed of the soiling of their clothes]. Rabbi Meir forbids in both cases [i.e., adopting the stringencies of both Rabbi Yehudah and of Rabbi Yose], but Rabbi Shimon permits in either case [adopting the leniencies of both].

רבנו עובדיה מברטנורא

משעה שקיבלה עליו בשומא: **י' שמן שריפה**. שמן תרומה שנטמאת, ואמאי קרי ליה שמן שריפה, הואיל ולשריפה עומד: **ברשות כהן**. היינו כשיש שם כהן, דנר לאחד נר למאה: **מדליק ברשותה**. כשהיא שם: **מדליקין בבית המשתה**. מתוך שעומדים בבגדים נקיים אין רגילין לטלטל נרות של שמן ממקום, שמא יטנפו את בגדיהם, הלכך ליכא למיחש שמא יטלטלו הנר ממקום שהכהן שם למקום שאין שם כהן. אבל בבית האבל שלובשין בגדים צואים חיישינן: **בבית האבל אבל לא בבית המשתה**. בבית האבל מתוך שלבן נשבר ונכנע לא חיישינן שמא יוציאו הנר למקום שאין שם כהן, אבל בבית המשתה שהן שמחים ומתוך שמחתן רגילים להתעסק ולטלטל הנרות ממקום למקום חיישינן: **אוסר כאן וכאן**. דתופס סברת שניהן לחומרא: **ורבי שמעון מתיר כאן וכאן**. דתופס סברת שניהם לקולא. והלכה כר' שמעון:

תְּרוּמָה: י' מְדַלִּיקִין שֶׁמֶן שֶׁרִפָּה בְּבֵית כְּנִסְיוֹת, וּבְבֵית מִדְרָשׁוֹת, וּבְמִבֹּאוֹת הָאֶפְלִין, וְעַל גְּבֵי הַחֻלְיִין בְּרִשׁוֹת פְּהֵן. בֵּת יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּשְׁאֵת לִפְנֵיהֶן, וְהִיא לְמוֹדָה אֶצֶל אָבִיהָ, אָבִיהָ מְדַלִּיק בְּרִשׁוֹתָהּ. מְדַלִּיקִין בְּבֵית הַמִּשְׁתָּה, אֲבָל לֹא בְּבֵית הָאֵבֶל, דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה. וְרַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, בְּבֵית הָאֵבֶל, אֲבָל לֹא בְּבֵית הַמִּשְׁתָּה. רַבִּי מֵאִיר אוֹסֵר כָּאֵן וְכָאֵן. רַבִּי שְׁמַעוֹן מְתִיר כָּאֵן וְכָאֵן: